

Rausa

ERFGOEDDAG

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 8 maal per jaar. Zesde jaargang nr. 3, april 2018

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier, Jan
De Mont, Herman Van
Herreweghen, Jacky Del-
cour

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

**Deze editie, ter gelegenheid van de ERF-
GOEDDAG, kan gratis aangeboden worden, dank-
zij de steun van het Gemeentebestuur van Roos-
daal.**

Rausa verschijnt in februari, maart, april, juni, augustus, september, november en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december 2018 abonneren voor de volgende jaargang. **In de loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 054 32 33 64

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Volksheerschappij
Blz. 4	Terugblik
Blz. 5	Sprokkels uit de Strijtemse politiek
Blz. 8	Klein dorp, grote politiek
Blz. 12	Doempers, kasjers en mèttes
Blz. 17	Stromend bloed
Blz. 22	Herinnering in zwart-wit
Blz. 24	Verkozen koningin
Blz. 23	Jeugdburgemeester

Op de voorpagina: alweer een fantastische foto van een kleine eeuw oud, genomen door de Borchtlombeekse fotografe Julie Evenepoel, vakkundig bewerkt voor ons themanummer door Jan De Mont

De zomer van 2016 begon voor veel politieke leiders met een grote schok. Hoewel peilingen aangaven dat het wel zo'n vaart niet zou lopen, koos een meerderheid van de Britten er voor om de EU te verlaten, met maanden van moeizaam vorderende onderhandelingen met de EU tot gevolg.

Snel adopteerden critici deze Brexit als het nieuwste 'schoolvoorbeeld' van hun overtuigde stelling dat het niet opportuun is 'het gewone volk' over cruciale, complexe beleidspunten te laten beslissen. Vanuit hun overtuiging dat niet alle kiezers even goed geïnformeerd (kunnen) zijn over de beleidspunten die in referenda of verkiezingen worden voorgelegd, opperen ze de idee om stemrecht te koppelen aan het kunnen tonen van een bepaald niveau van politieke kennis.

Nieuw is deze kritiek echter niet. Zelfs de Engels staatsman en Nobelprijswinnaar Winston Churchill liet ooit optekenen: "*Het beste argument tegen democratie is een vijf minuten durend gesprek met de gemiddelde kiezer.*"

Niet enkel het democratische proces vormt echter het voorwerp van debat. Naast de sport, waar voorbeschouwingen en analyses achteraf van voetbal-tactische keuzes en veldbezettingen of het conditiepeil van moderne Flandriens die over Vlaamse en Noord-Franse kasseien dokkeren, is het politieke discours het speelveld bij uitstek waar meningen zo openlijk mogen en kunnen verschillen. En dus voer voor al dan niet verhitte discussie zijn.

Binnenkort, op zondag 14 oktober krijgt u opnieuw de kans om de democratische volksheerschappij alle eer aan te doen. U dient aan de 'opkomstplicht' te voldoen en zich naar het dichtstbijzijnde kiesbureau te reppen om te participeren aan de zes-jaarlijkse gemeenteraadsverkiezingen. Het belang ervan hoeven we u niet te duiden.

Ook de Vlaamse, federale en Europese verkiezingen van 2019 komen al om de hoek kijken. De verkiezingen voor de gemeenteraden zijn dan ook, zeker in de grotere steden, een eerste grote richtinggevende test voor de politieke spelers.

De campagnes, slogans en programma's van de politieke partijen krijgen stilaan vorm. De spindoctors zullen er opnieuw een hele kluif aan hebben om de beleidspunten zo op te stellen dat ze de gemiddelde kiezer aanspreken. Ook deze partij-adviseurs kunnen immers leren uit de vorige paragrafen: als mensen inderdaad anders stemmen als ze beter geïnformeerd zijn, dan is het hun zaak & taak het 'kiesvee' tot het vormen van een gedegen oordeel te brengen. Beide werken elkaar immers in de hand: door een beter geïnformeerd electoraat heb je betere kandidaten met betere beleidsvoorstellen.

U heeft het al geraden, het thema van dit Rausa-nummer is 'kiezen'. U hoeft in de volgende bladzijden uiteraard geen stemadvies of kritische evaluaties van partijprogramma's te verwachten. Liever kijken we, onze erfgoed-missie indachtig, achterom. We sprokelden getuigenissen over gemeenteraadsverkiezingen in de verschillende Roosdaalse dorpen vóór de fusie, en staan stil bij de koddige partijnamen, een politieke moord in Pamel in 1932, de verkiezing van de jeugdburgemeester in 1968, maar ook de verkiezing van de aardbeikoningin.

Verkiezingen, het is een thema dat tongen beroert, emoties doet oplaaien, krantenpagina's vult en journaals beheerst. Nu net zozeer als vroeger.

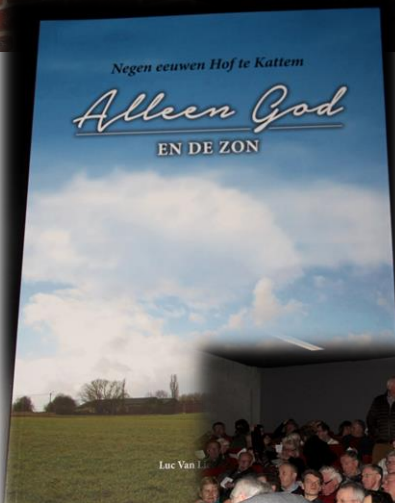
En als men u in het najaar bij het verlaten van het stemhokje vraagt wie uw stem kreeg, moge u dan met gerust gemoed als perfect geïnformeerde burger antwoorden: 'voor de goei!'.

Bart Caulier

18 maart: boekvoorstelling Negen eeuwen Hof te Katterem

Luc Van Liedekerke liet de schouwburg van GC Het Koetshuis bomvol lopen om zijn nieuwste boek voor te stellen. Met boeiende interventies van Minister Koen Geens, Piet Vanthemsche en Georges Vande Winkel, een sublieme presentatie van Piet Verhasse, een knappe fototentoonstelling van Fotografenvereniging Roosdaal, pittige muzikale omkadering en een heerlijk lavend biertje, waren alle ingrediënten aanwezig om er een meer dan geslaagd en hoogstaand evenement van te maken. Voordien mocht de familie Van Wilderode al trots een gedenkplaat onthullen aan de muur van hun Hof te Katterem. (foto's Jacky Delcour).

In een wervelende en begeisterende voordracht nam rasverteller Guido Moons de volle zaal op sleeptouw. Anderhalf uur duurde het sterk onderbouwde betoog, maar we hadden de indruk dat het zo voorbij was. Een aangrijpend hoofdstuk uit WO1 zal bij alle aanwezigen voortaan anders worden bekeken. Opnieuw verliep de samenwerking met Davidsfonds Roosdaal optimaal. Een traditie om in ere te houden!

Sprokkels uit de Strijtemse politiek

Wie in Roosdaal op zoek gaat naar historische wetenswaardigheden, laaft zich uiteraard eerst en vooral aan de onuitputtelijke gegevensbron die Hubert De Bolle onder de beknopte bestandsnaam 'hdb.be' op het wereldwijde web plaatste. Als je daar dan ook nog de uitgaven van het Davidsfonds-Klokje en Luc Van Liedekerkes 'Strijtem... nu en altijd' naast legt, dan heb je de belangrijkste geschreven informatie wel bij elkaar. Bovendien hadden we voor dit Strijtemse hoofdstuk ook nog wat persoonlijke herinneringen aan de laatste burgemeester en mochten we voor een lange babbel op bezoek bij gewezen gemeenteraadslid Maurice Timmermans. Hier volgt het resultaat van onze sprokkeltocht...

Tot 1919 zat er weinig spanning in de Strijtemse gemeentepolitiek. Zoals dat in vele dorpen het geval was, werd het dorp bestuurd door een rijke brouwer, een industrieel of iemand van de adel. Zo ook in Strijtem, waar Victor Maria de Faily de sjerp omgordde tot hij net na de WO1 zijn laatste adem uitblies.

Intussen had zich aan de Lostraat een ambitieuze man gevestigd: Borchtlombekenaar Jaak-Frans De Backer (1881-1955) trouwde met de Strijtemse Maria Elpers (1877-1943) waarmee hij de herberg 'Het Tonneke' uitbaatte. Die naam zou met de jaren verdwijnen, men sprak gewoon van 't staminee van Backers'.

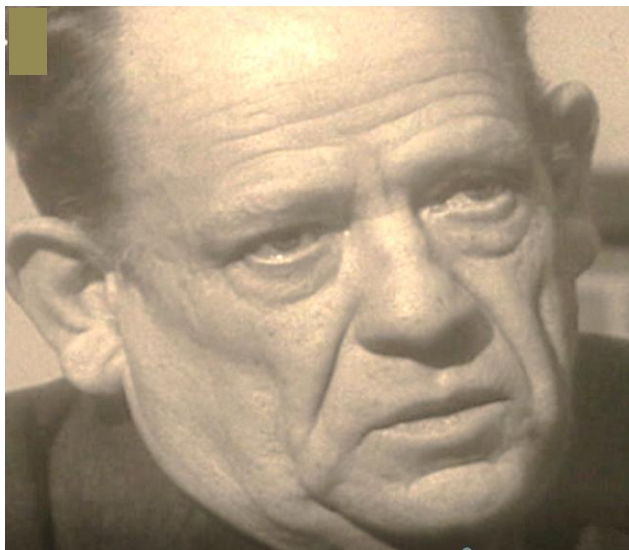
De zaak floreerde! Boven de gelagzaal was er een (weliswaar primitieve) toneelzaal die tevens dienst deed als het repetitielokaal van de nieuw opgerichte fanfare 'De Ware Vaderlanders'. Backer was immers muzikant en hanteerde zelfs een tijd de dirigeerstok. Die fanfare had overigens nog een bijkomend doel: zij werd het uithangbord van de nieuwe partij die Jaak-Frans had opgericht. Hij kon zich immers niet vinden in de manier van politiek voeren van de baron en verzamelde rondom zich enkele medestanders, 'vooraanstaande' Strijtemnaars die samen met Backer zouden proberen om de macht te geven aan 'de kleine man'. Na de dood van Baron Victor was er even een adempauze, maar toen zijn zoon Arthur de Faily op de burgemeestersstoel plaats nam, verhoogde de partij van Backer de druk. Hijzelf heeft nooit op de lijst gestaan omdat hij wou tonen dat hij de 'partie' niet uit eigenbelang had opgericht. Bij de verkiezingen van 1938 vinden we wel de naam van zijn zoon, Pieter-Lodewijk De Backer op de kieslijst. Pieter-Lodewijk (of kortweg 'Loj', zoals iedereen hem zal noemen), wint met zijn lijst de verkiezingen en bekleedt meteen een schepenambt.

De oorlog zet dan alles op zijn kop. In '41 wordt Loj even dienstdoend burgemeester, maar korte tijd later wordt die functie hem door de bezetter afgenomen. Ze hebben een 'meegaander' figuur gevonden.

Bolders, buiten voor herberg 'Het Tonneke'. Deze populaire kroeg deed dienst als partijlokaal, toneelzaal en repetitieruimte voor de fanfare 'Backer'

Na de bevrijding wordt Louis (Pieter-Lode-wijk) De Backer de burgemeesterssjerp opnieuw aangeboden. Loj aanvaardt het burgemeesterschap en zal in functie blijven tot Strijtem in 1964 opgaat in fusiegemeente Roosdaal.

Louis De Backer, burgemeester van Strijtem van 1946 tot 1964

Wij drukken ons zacht uit als we stellen dat Louis De Backer niet zo enthousiast was over de fusie. In een televisiereportage van de BRT uit 1966 horen we hem hierover aan het woord. De ontgoocheling is haast ontroerend. Op de opendeurdag van 5 mei tonen wij deze 'Echo-reportage' in de erfgoedkelder (Koetshuis, tussen 9 en 12u).

Maurice Timmermans

Omdat we toch ook wat op zoek waren naar de 'couleur locale' fietsten we naar de Heilbeekweg om een praatje te slaan met Maurice Timmermans, gewezen gemeenteraadslid van Strijtem. Nu ja, een praatje... het was er gezellig toeven bij Elvire (°1941) en Maurice (°1932) en de uren vlogen voorbij. We vergaarden zoveel informatie over uiteenlopende onderwerpen, dat we er in de toekomst nog wel enkele artikels kunnen aan wijden.

We hebben het dus nog niet over de lotgevallen die de flinke tachtiger ons vertelde over zijn jeugd in het pastorale Strijtem van de jaren dertig, over alle visjes en merkwaardige waterbeestjes die hij ontdekte in de klaterende beken van destijds, over de kordate pedagogische aanpak van meester Heymans, over het harde maar boeiende werk in het bedrijf van zijn vader, over de lange tochten die zij als dagloners met hun dorsmachine ondernamen (van Zedelgem tot Aalter toe!), over de eindeloze legerdienst (24 maanden) en zijn vrolijke vrijgezellentijd.

Uit de vele onderwerpen weerhouden we nu de passussen waarin Maurice de Strijtemse politiek beschreef. Hij was amper drie jaar toen burgemeester Baron Arthur de Failly overleed. Buiten de verhalen die hij door zijn vader hoorde vertellen over deze edelman, kan hij dus weinig historische feiten aanhalen. Maar over de tweede helft van de vorige eeuw weet hij des te meer...

"Er was ontegensprekelijk bij een groot deel van de bevolking een weerstand tegen 'die van 't kasteel'. Veel mensen in Strijtem waren dan ook blij dat Backer een tegenpartij had opgericht. Bij ons thuis zijn ze altijd voor Backer geweest. Het was trouwens ook mijn stamcafé. Daar werd nogal duchtig met de bak geschoten en gebold. Ook 't muziek speelde een belangrijke rol voor 'de partij'.

Ik heb eigenlijk alleen maar Louis De Backer als burgemeester gekend. Loj was een man die voor iedereen in de weer was. Je zou denken dat het dan gemakkelijk zou zijn om voor de kiezing een lijst vol te krijgen, maar dat was toch niet zo. Voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1958 vroeg Backer mijn vader of hij hem op zijn lijst mocht zetten. Vader zat immers al jaren in de C.O.O. (Commissie van Openbare Onderstand, het huidige O.C.M.W.). Maar die zag het toch niet zitten om aan verkiezingen mee te doen. Uiteindelijk kwamen ze bij mij terecht. Ik was toen 26 jaar en nog jonkman. Het leek mij een beetje een uitdaging en ik heb "ja" gezegd. Omdat we zo een sterke ploeg hadden zat ik dus ook in de raad. Ik had nochtans bijna niets ondernomen om stemmen te ronselen".

Elvire en Maurice herinneren zich goed hoe er in de periode vóór de verkiezingen wel eens ruzie gemaakt werd hier en daar, hoe er affiches geplakt werden op elektriciteitspalen, cabines en alles waar men ze kon kwijt geraken. Werd er een afgetrokken, dan hing er vijf minuten later een nieuwe op. Ook de avond van de overwinning in 't café van Backer is hen goed bij gebleven. Hoe er geklonken en gezongen werd. Mooi in koor zetten ze in 'in den Backer zèn pe-tatten zouten zeven dikke ratten, elen our moet af...".

Maurice heeft zich in eer en geweten ingezet voor zijn mandaat. Hij merkt wel op dat het toen nog allemaal vrij eenvoudig was en dat er weinig voorbereidende vergaderingen waren. Als het eens over de benoeming van een schoolhoofd of zo ging, dan werd er wel overleg gepleegd. Toen dan de geruchten over een naderende fusie de kop opstaken was er in Strijtem grote ontevredenheid.

"Wij waren ervan overtuigd dat we, als we evenveel middelen zouden krijgen als de fusiegemeenten, met ons dorp zelfstandig konden overleven. Maar wij hadden niets te zeggen. Ik heb me toen geen kandidaat meer gesteld voor de gemeente. Al heb ik later toch nog een keer mee gedaan voor de Kamer, op een lijst van Corneel Verbaanderd, de volksvertegenwoordiger en burgemeester van Grimbergen die toen met een scheurlijst opkwam. Ik weet niet meer precies hoeveel stemmen ik toen haalde, maar ik heb nadien wel een punt gezet achter mijn politieke 'carrière'.

Met deze getuige vanop de eerste rij sluiten we de Strijtemse bijdrage af, al blijven we met een bedenking zitten: er werd wel gesproken over 'die van Backer' en 'die van den Barong', maar van een echte folkloristische partijnaam zoals bij de andere Roosdaalse deelgemeenten, is er in Strijtem jammer genoeg geen sprake.

Net als haar man heeft Elvire Van Bellingen een bijzonder goed geheugen waarin mensen, gebeurtenissen en omstandigheden van het Strijtem van de vorige eeuw goed worden bewaard.

Klein dorp, grote politiek

Met zo'n goede 300ha is Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek veruit de kleinste gemeente van Roosdaal. Toch heeft de grote politiek er, meer dan in de andere fusiedorpen, al eeuwen geleden wel een rol gespeeld.

Net zoals de VRT doet wanneer ze een duidelijke analyse willen horen over de politieke constellatie, ging ik eens te meer ter rade bij Rik Van Cauwelaert.

Een eerste vaststelling: het is merkwaardig hoeveel figuren hier hebben gewoond die onmiskenbaar een stempel hebben gedrukt op de politieke geschiedenis van ons gewest. Rik geeft als eerste voorbeeld pastoor-deken Benedict Vonck. Over deze vooruitstrevende dorpsheer wijdde Luc Van Cauwelaert al ettelijke bladzijden in Rausa, 3de jaargang, nr. 2. Net als zijn broer, de beroemde advocaat en leider van de Brabantse Omwenteling, Jan-Frans Vonck, ging pastoor Vonck een heel eind mee met de idealen van de Franse Revolutie. Rik Van Cauwelaert zegt hierover het volgende:

*"Wat ik altijd heb horen beweren, is dat de tweedeling in Lombeek zou stammen uit het einde van de 17de eeuw. De meeste Lombeekse parochianen stonden als één man achter hun pastoor en dus ook achter de Vonckisten. Die ijverden, in tegenstelling tot de Etatisten van Vander Noot (conservatieven), voor meer rechtvaardigheid en gelijkheid. Door het feit dat Vonck hier aanwezig was, is men hier beginnen nadenken over deze veranderingen in het politiek denken en zo zou embryonaal de scheiding zijn ontstaan. Maar ik vond hier nog iets anders van M.F. Verheyden (familie langs moederzijde). Die man noteerde in juni 1815 dat ze tot in Lombeek het gedonder van de slag van Waterloo hoorden. En nu komt een merkwaardige opmerking: hij schrijft: "ik hoop dat **die van ons** winnen". Maar met die 'ons' bedoelde hij de Fransen, omdat die stonden voor de verandering waar zo naar uitgekeken werd".*

Uit geschriften van onder andere vader Emiel Van Cauwelaert, leren we dat heel wat Lombekenaars een paar decennia later ook een uitgesproken mening hadden over het Hollands bewind.

Zo was Jozef-Anselm de Wyels vrijwilliger tijdens de schermutselingen die in 1830 leidden tot de Belgische onafhankelijkheid. Maar er waren nog meer felle anti-orangisten: Guillielmus Goossens, vurig patriot, verving de Hollands gezinde Filip Claes als burgemeester. Ook Goossens opvolger, notaris Petrus-Joannes Walravens, was een hevige aanhanger van de jonge Belgische staat, dit tegen de zin van sommige Lombekenaars die wél een boon hadden voor Willem I.

Vaststelling: eens te meer verdeelde de grote politiek de kleine dorpsgemeenschap. Rik heeft nog een mooi verhaal over politieke perikelen:

"1879. In hun poging om de invloed van de katholieken te ondermijnen, hadden de liberalen (die het toen voor het zeggen hadden in Brussel) overal officiële gemeentescholen opgericht. Dit leidde tot de eerste schoolstrijd.

De gemeenteschool die hier toen was, was dus van de staat. En daar zou de katholieke jeugd dus zeker niet naartoe gaan. De katholieken vonden een oplossing: er werd les gegeven door koster Billiet op het kasteel. Ook Frans Van Cauwelaert heeft nog les gevolgd op Rockenborch.

Aan de andere kant had je dan bijvoorbeeld de de Weylsen. Die waren wat liberaal en stuurden hun kinderen naar de gemeenteschool. De (katholieke) fanfare de Eendracht is toen gaan manifesteren in Brussel. Het is hen slecht gekomen! De liberalen stonden hen in Brussel op te wachten. Er volgde een fikse ruzie die uitdraaide op een vechtpartij. Het instrumentarium heeft toen heel wat averij opgelopen. Ze zijn nadien nooit meer gaan betogen”.

Fanfare De Eendracht O.L.V.-Lombeek

We slaan even de bestuursperioden over van burgemeesters P.J. Verheyden (van 1899 tot 1907), van J.H. Van Cauwelaert (van 1908 tot 1927) en Schets (van 1927 tot 1932) om te belanden in de woelige jaren dertig.

Rik V.C.:

"Uit het niets kwam toen plots Robert Motteux (St. J.-Molenbeek 1890-Bukavu 1954) overgewaaid . Het blijft nog altijd een raadsel welke motivatie de 'beheerder van genootschappen' had om zich op het Lombeekse kasteel te komen vestigen. Aanvankelijk liet niets vermoeden dat die zich in het rexisme ging storten. Hij burgerde snel in en hij kwam zelfs regelmatig in de winkel hier rechtover.

Toen het rexisme begon op te komen, heeft hij zich daarop gestort. Toen naderden de gemeenteraadsverkiezingen van 1932. Motteux had zich intussen opgewerkt tot lijsttrekker van de Geiten. Aanvankelijk zou Karel Van Cauwelaert de lijst van de Bokken leiden, maar die was getrouwd en verhuisd naar Pamel. Daardoor moest mijn vader, de jongere broer van Karel, de partij aanvoeren. Eigenlijk was hij te jong en onervaren om zich in de strijd te gooien. Van het feit dat de Bokken zonder uitgesproken kopman zaten, heeft Motteux geprofiteerd. De Geiten wonnen de verkiezing”.

Opnieuw was Lombeek politiek sterk verdeeld. Zeker door de merkwaardige houding van de burgemeester die tijdens een

omstreden, maar massaal bijgewoonde landdag van Rex, een aantal handelingen verrichte die hem in het verkiezingsjaar 1938 zuur opbraken. Ondanks het feit dat zijn partij opnieuw de verkiezingen won en hij het grootste aantal voorkeurstemmen had, kon hij wegens 'vaderland-onvriendelijke' activiteiten aanvankelijk geen burgemeester worden. Door handig politiek schaakspel werd hij toch weer schepen en in 1941 werd hij door de bezettende overheid tot burgemeester benoemd. Na de bevrijding moest hij echter die functie inleveren. Toen werd Emiel Van Cauwelaert dienstdoend burgemeester.

Dan volgen de spannende verkiezingen van 1947. Motteux, die een veroordeling had opgelopen, mocht zelf niet opkomen, maar zijn echtgenote, Joanna Van Bulck nam zijn plaats in. Motteux had zich bij een deel van de bevolking zeer populair gemaakt door het aanleggen van enkele straten. Het werd een strijd op het scherp van de snede. Het was de periode dat men nog kon 'panasjeren'. Voor wie dit woord een beetje Chinees lijkt: je kon vroeger stemmen op meerdere kandidaten op een verschillende lijst. Voor de kandidaat was dit een volwaardige naamstem, maar voor de partij was dit slechts een 'breukstem'.

"Mijn vader heeft die verkiezing gewonnen met een onwaarschijnlijk klein verschil. Zelfs The New York Times heeft toen gemeld dat in het Belgische Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek de burgemeester werd verkozen met twee negenden van een stem!

Het was een heel bizarre periode. Maar wat eigenaardig is, in veel gemeenten heeft de oorlog voor traumatische gevolgen gezorgd. Op sommige plaatsen bleef die nog heel lang nazinderen. Dat is hier niet het geval geweest. De oorlog was voorbij en de bladzijde werd omgedraaid. Het spektakel dat hier in '38 werd opgevoerd, dat waren geen Lombekenaars! Op die meeting waren hoofdzakelijk Brusselaars en Walen afgekomen. Overigens is Motteux gauw vertrokken, eerst naar Zuid-Afrika, later naar het schijnt naar Congo, maar hij is even mysterieus verdwenen als hij gekomen is. Mijn vader is burgemeester gebleven tot de fusie van 1964.

De bitsigheid was er toen echt wel uit. Je had nog wel de Geiten, rond Jef Leemans van De Kroon en aan de andere kant de Bokken, de groep rond vader Emiel.

Burgemeester Emiel Van Cauwelaert (r) tijdens de inhuldiging pastoor Leo Broos in 1957. Het meisje vooraan is Linda Van Den Eede

Maar die mensen gingen heel vriendschappelijk om met mekaar. Als het echt belangrijk was, dan stemden ze eendrachtig in de gemeenteraad. Zo'n veertien dagen voor de verkiezingen was daar wat meer terughoudendheid. Maar veel meer was daar toen niet van te merken" ..

Toen we al op de dorpel stonden om afscheid te nemen, kwam er toch nog een vraag naar boven:

hoe kwamen die partijen in 's hemelsnaam aan de naam 'Bokken en Geiten'? Volgens Rik moeten we de verklaring daarvoor misschien wel zoeken in Bijbelse hoek, Mattheus, hoofdstuk 25, vers 31:

'Wanneer de Mensenzoon komt zullen alle volken vóór hem worden samengebracht, en hij zal de mensen van elkaar scheiden zoals een herder de schapen van de bokken scheidt. De schapen zal hij aan zijn rechterhand zetten, maar de bokken aan zijn linkerhand'.

We vermoeden dat de schapen fungeren als geiten en dat linker- of rechterhand geen kwaliteitsaanwijzing is.

Van de Koning Albertstraat stapten we verder naar de Derrevoortstraat. Rik had ons immers aangeraden ook een ons oor te luisteren te leggen bij Denise Tielemans, dochter van een van de trouwe medestanders van de Bokken. Niet getalmd dus, we kennen Denise immers als een energieke, goedlachse vrouw die in zowat alle verenigingen van Lombeek actief is geweest, die zorgde voor mooie openingswoordjes, fijne gerechten bereidde op de talrijke eetfestijnen en bekend staat als een échte Lombeekkenner.

Denise haalde meteen een keurig pakje documenten tevoorschijn. In haar archief bewaart ze het verhaal van de gewone Lombekenaars: vele tientallen krantenknipsels over feiten en figuren uit het verre en nabije verleden, vergeelde klasfoto's van meer dan honderd jaar, beelden uit het parochieleven, klokwijdingen, de geschiedenis van de fanfare en ... unieke verkiezingspamfletten van ook alweer een kleine eeuw oud.

Opvallend toch hoe scherp de toon wordt naarmate de dag van de verkiezing nadert. De eerste druksels bevatten algemene teksten, vrij beschaafd en nuchter van stijl. Maar de pamfletten die daags voor, of zelfs op de ochtend van de verkiezing nog onder de deuren worden geschoven, brengen vlammende polemieken en vlijmscherpe kritieken die al wat doen denken aan het bikkelharde proza van onze actuele politici.

Denise herinnert zich ook nog levendig hoe diep die tweestrijd er bij sommige mensen inzat. Ook bij haar thuis was politiek een belangrijk gegeven. Haar vader Richard Tielemans (maar iedereen noemde hem 'Sjalen Sjoek'), zat zelf ook vele jaren in de gemeenteraad. Als echte partijman was hij ook spelend lid van de fanfare 'De Eendracht' en Denise denkt met plezier terug aan de tijd toen de fanfare na een verkiezingsoverwinning triomfantelijk langs de Lombeekse herbergen trok. Ze kende overigens nog een liedje uit die tijd helemaal uit het hoofd. Als Denise begint te zingen, hoor je dat ze uit een muzikale familie stamt. Met glasheldere stem zong ze een oud spotlied waarmee de Bokken de Geiten in de gordijnen konden jagen:

"Gaten gaëlen moetj marsjeren,
 Gaten, gaële moetj va kant.
 Bok, ge moetj a nie zjeneren,
 Bok zijn es plezant!
 As ge wilt ve Bok passeren
 Wetj wa dagge dein moetj doen:
 Nie toeëteren of lameren
 Gelèk as de Gaten doen."

Denise besluit met een uitspraak van haar vader. Hij had kritiek gekregen van enkele andere Bokken omdat hij bij een echte aanhanger van de Geiten een koe had helpen kalven. Sterke Sjalen was immers in heel de streek bekend als een bekwaam deskundige, die al menig koebeest bij de bevalling had geholpen. Zo sterk en struis als hij was, zo zachtmoedig en bereidwillig stond hij klaar om in te springen waar nodig. De kritiek van de ontevreden partijgenoot pareerde Sjalen met de volgende overweging: "Dei koei kan der toch nie on doen dassen ba een gaat op stal stout zeker!"

Hieronder een fragment uit een verkiezingspamflet van de Geiten, in de bus gestoken op de avond vóór de verkiezingsnacht van 12 oktober 1958.

Dus beste kiezers en kiezeressen, we moeten sluiten, de tijd laat het me niet toe; wij kunnen U een gans dagblad aanhalen met de nodige cijfers erbij, maar hij is zo onstrijdlustig geweest van de zaterdag met zijn propaganda voor de dag te komen, om ons de tijd niet te laten U, beste kiezers en kiezeressen, een volledig antwoord te geven. Morgen zondag, 12 oktober 1958, zult gij allen met volle moed uw eigen belangen en rechten verdedigen en tonen dat gij het gestoef en de beloften van uw vorig bestuur moe zijt. Ge zult uw stem uitbrengen op lijst nr 2, de mannen die op voorhand niets beloven, maar wanneer gij hun uw vertrouwen geschonken hebt, zullen beantwoorden aan uw verlangen, zonder er miljoenen voor te verkwisten.

Ik dank U.

**Stemt met vertrouwen op
lijst nr 2**

Leemans Jozef	☐
Tielemans Albert	☐
Appelmans Felix	☐
Van den Eede Jean	☐
Van Zeebroeck Frans	☐
De Leener Victor	☐
Ringoet Alfons	☐

Het Lombeekse gemeentehuis

Doempers, Kajsers en Mettes

Aan de hand van informatie uit de gemeentelijke archieven, kun je met enig geduld voldoende gegevens vergaren om een overzicht te maken van wie in welk jaar de gemeenteraadsverkiezingen won, en wie als burgemeester, schepen en raadslid aan de slag kon gaan. Marc en Hubert De Bolle deden dat al heel minutieus in 1976 voor het DF-Klokje. Wij probeerden achter deze interessante cijfers en lijsten ook wat verhalen te verzamelen. Soms ontdekten we een paar details waaruit we bepaalde gebeurtenissen konden afleiden die zich voordeden tijdens de verkiezingscampagnes. Maar hoe verder je in de tijd teruggaat, hoe minder anekdoten je kunt opgraven. Gelukkig hebben er wel enkele Rausalezers gevolg gegeven aan onze oproep in vorig nummer om ons te verblijden met een straf verkiezingsverhaal. Mevrouw Lindemans liet zich andermaal niet onbetuigd! In haar mooie landhuis op de Ledebergse Dries hangt een kleine vergulde lijst aan de wand met daarin zowaar een verkiezingspamflet uit 1895! In een klein drukwerk vraagt Alfons Borginon de 'Heeren (!) kiezers' om hun stem. Aan de hand van een familiechroniek die mevrouw Lindemans schreef, konden we zijn politieke avontuur reconstrueren.

Alfons (° 1848 † 1904) was de zoon van herenboer Joos Borginon en Hendrica-Barbara Lindemans, de legendarische directrice van het meisjesspensionaat te Ledeberg. Hij had drie zussen en een broer. Alfons zou net als zijn jongste broer Gustaaf studeren voor arts. De tengere Gustaaf die men in Pamel de 'kleinen dokter' noemde, zou het grootste deel van zijn leven in Brussel doorbrengen, de struise Alfons (alias 'de groten dokter') vestigde zich op Ledeberg en zou als enige dokter in de streek een enorm patiëntenbestand opbouwen. Hij was niet alleen groot van gestalte, maar hij had ook een groot hart. Er wordt over hem verteld dat hij nooit geld vroeg aan mensen die het niet breed hadden. Hij had wel een paar 'menselijke' kanten. Zo was hij een verwoed jager. Hij verplaatste zich altijd te paard, een tweeloop om de schouder en zijn twee honden als gevolg.

Dr. Alfons Borginon voor afspanning
De Kroon op de Ledebergse Dries.

Als hij dan een haas had geschoten onderweg naar een patiënt, dan werd in de schamele woning van de zieke de volgende dag gegarandeerd lekker wild gekookt. Het paard van dokter Alfons kende alle herbergen van de streek en bleef gewoon voor elke deur van zo'n afspanning staan. Mensen die last hadden van een of andere kwaal, wisten waar ze de arts konden opzoeken. Met zijn lange baard, hoge hoed en wit pak, had hij iets van een missionaris. In 1890 overleed zijn echtgenote Delfine 't Kint bij de geboorte van hun derde kind. Zijn zoon Hendrik zou later de bekende advocaat, parlementariër en Vlaamse voorman worden.

De Groten Dokter was bijzonder populair in de streek. Dat ontging natuurlijk niet de bonzen van de plaatselijke politieke partijen. Op een dag kwamen afgevaardigden van de partij van Ledeberg, de Kasjers (hierover straks meer) hem vragen om op hun lijst te staan.

Borginon vroeg even bedenktijd. Een paar dagen later stonden de Doempers (waarover straks meer) ook op Dries aan te kloppen. Zij kregen hetzelfde antwoord: even bedenktijd. Men kan zich nauwelijks de verbazing van de ervaren politiekers voorstellen wanneer ze vernamen dat Alfons Borginon zich kandidaat stelde op ... een eenmanslijst. Het pamflet hieronder was zijn enige vorm van propagandavoering. Dit is zo eerlijk en intelligent opgesteld dat wij het aan alle kandidaten die op 14 oktober e.k. naar de gunst van de kiezer dingen, aanraden als lichtend voorbeeld. Ook de Pamelaars van 1899 werden er danig door gecharmeerd. In die mate zelfs dat Alfons Borginon op zijn eentje meer stemmen haalde dan de Doempers en de Kasjers tezamen!!! Van een electorale verrassing gesproken.

HEEREN KIEZERS,

Eenige kiezers, nog al groot in getal, hebben mij al lang aangeraden mij voor de kiezing van den 17den November voor te stellen.

Ik heb mij laten overhalen.

Ik heb dus de eer mij voor te stellen en dan nog geheel alleen.

Dan moet ik voor niemands daden instaan dan voor de mijne, en mijne vrijheid van handelen zal zooveel te grooter zijn.

Bij al de kiezers gaan, is mij onmogelijk, mijne bezigheden laten het niet toe; en toch wat zou ik U, Heeren Kiezers, wel kunnen zeggen?

Kiesbeloften wil ik niet doen. Wat wordt er in de kiestijd niet al beloofd, en hoe weinig dier beloften worden er gehouden? Dat weten de oude Kiezers zeer goed, en de nieuwe zullen het weldra ondervinden.

In Pamel geboren en gekweekt, oefen ik er al 21 jaren het ambt van geneesheer uit.

Bijgevolg kent gij mij allen. Aan u dus te weten of ik bekwaamheid bezit om uwe zaken in den Gemeenteraad te verdedigen, en of gij in mij uw betrouwen wilt stellen.

Hetgeen ik nu ben, zal ik in geval gij mij kiest, in den Gemeenteraad ook zijn. In geval gij niet goed vindt mij te kiezen, zal ik het niet kwalijk nemen en er niemand zuur voor bezien.

Daarop heb ik de eer U allen vriendelijk te groeten.

A. BORGINON

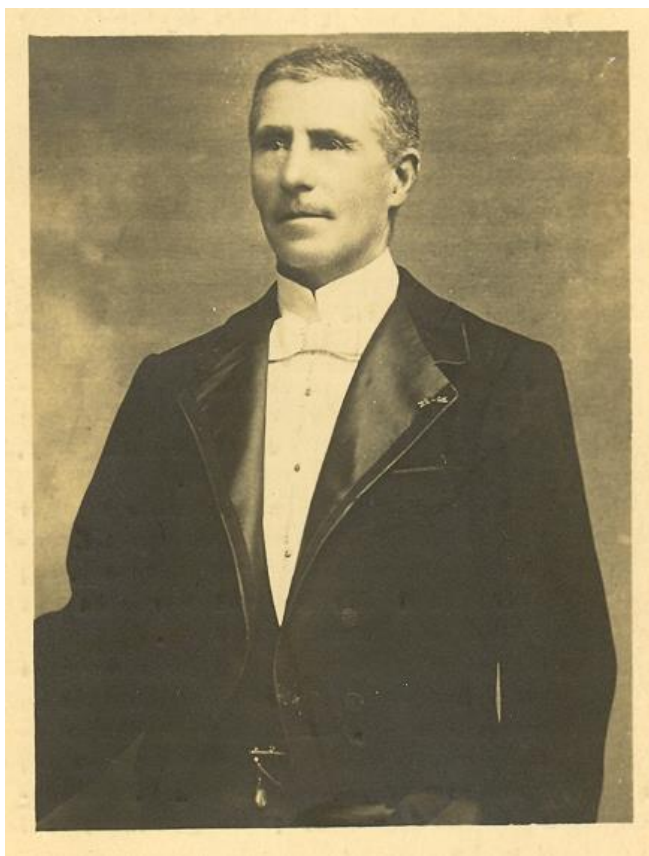
DOKTOR

Pamel, den 10den November 1895

Zijn er onverwachte omstandigheden opgedoken, was de werkdruk onvoorzien toegenomen of wou hij de in zak en as zittende Doempers en Kasjers hun spel toch maar laten spelen, wie zal het zeggen? Feit is dat Alfons zijn glorierijke overwinning niet heeft verzilverd en nog heel wat jaren zijn dorpsgenoten naar lichaam en ziel heeft verzorgd.

In 1899 zal Alfred Borginon, de jongere broer van Alfons die het hof in Pamel had overgenomen van vader Joos, wél op de lijst staan en als raadslid zetelen onder het burgemeesterschap van Frans Tondeur.

In de jaren voor de Eerste Wereldoorlog waren er om de vier jaar gemeenteraadsverkiezingen. In 1903 levert dat opnieuw de sjerp op voor Tondeur. Borginon blijft gemeenteraadslid, maar bij de keus van 1907 krijgt hij een schepenambt toevertrouwd. Datzelfde jaar overlijdt burgemeester Tondeur en krijgt Frans Van Mieghem het hoogste ambt. In 1911 doet hij dat nog eens over. Drie jaar later barst de hel los...

Cornelius Frans Van Mieghem, Burgemeester van Pamel van 1907 tot 1921

Vóór we de draad opnemen na de oorlog, moeten we toch nog even iets kwijt over de namen van de Pamelse partijen. Zonder schamper te doen over de folkloristische benamingen van de Borchtlombeekse (Zwarten en Witten) of Lombeekse (Bokken en Geiten) politieke partijen vóór de fusie, worden we toch wat meer geprikkeld door de plastische namen die de Pamelaars voor hun politieke leiders hadden verzonnen: Doempers, Mettes en Kasjers.

In de onovertroffen artikelenreeks 'Pamelse Burgemeesters tussen 1675 en vandaag', geeft Gerard Van Herreweghen een zeer plausibele verklaring voor deze merkwaardige benamingen. Kort samengevat komt het hierop neer: op Ledeberg woonden de 'Kasjers', de 'opjagers' zeg maar (zoals bij de jacht). De bewoners van de Dries en omgeving hebben immers eeuwen aangedrongen om van de Ledebergse kapel een volwaardige parochiekerk te maken. Daarom hebben ze zowat iedereen (tot de bisschoppen en gouverneurs toe) opgejaagd om hun doelstelling te bereiken. Tussen Dender en Hogenberg waren het de Doempers die het politieke leven bepaalden. De Doempers zouden hun naam hebben gekregen omdat ze blind waren voor de noden van de Ledebergenaren en omdat ze op die manier de Lebergse ambities probeerden te doven, 'te doempen' kun je ook zeggen. Gerard wijst ook op het verband met het attribuut van de koster waarmee die de kaarsen op hoge altaarkandelaars dooft. Vermits het koster geslacht De Beenhouwer een sterkhouder was in de Pamelse politiek hoeft dit niet te verbazen. Meteen knopen we aan met de verklaring die wijlen meester Petrus Vanderschueren me ooit vertelde.

Zijn grootvader (dooppeter en naamgenoot) was al sinds 1907 een sterkhouder bij de Doempers. Hij was de voorman van Tomberg en Woestijn. Hij zetelde als gemeenteraadslid nog onder burgemeesters Tondeur en Van Mieghem.

Na de Eerste Wereldoorlog kwamen er barsten in het Doempersfront. Burgemeester Van Mieghem hield het voor bekeken en er moest dus uitgekeken worden naar een nieuwe lijsttrekker. De partij verwelkomde met open armen Frans Willems, een jonge dokter uit Wambeek die zich hier in 1913 had gevestigd.

Het jaar nadien trok hij aan het nieuwe kerkplein de statige woning op waar later apotheker Stassijns zijn intrek nam. Een dokter, dat was voor de Doempers de ideale kopman! Maar ze vergaten rekening te houden met de oeverloze ambities van een jonge zakenman uit hun eigen rangen: Joseph De Schepper. Deze telg uit een oud Pamel's geslacht had 'goed geboerd' tijdens de Eerste Wereldoorlog. Als spruit van een echte Doempersfamilie maakte hij aan de 'partijtop' bekend dat hij de als eerste op de lijst wou staan bij de eerste naoorlogse gemeenteraadsverkiezingen van 1921. Zijn partij had al een tijd de wind in de zeilen, dus als hij de lijst kon aanvoeren, zou hij gegarandeerd de nieuwe burgemeester worden. De partij bleef echter bij haar standpunt Dr. Willems als nieuwe burgervader naar voor te schuiven. "Ge zijt nog jong, uwen tijd komt nog wel" hadden ze hem gezegd.

"Skepper" zoals hij sindsdien genoemd werd, legde zich niet neer bij deze beslissing. "Als ge liever een vreemde hebt dan iemand van uw eigen mensen, dan moet ge't zelf maar weten" had hij gezegd. En weg was hij, overgelopen naar de Kasjers, die hem maar al te graag zagen komen. Meester Petrus gaf toen overigens tussendoor ook nog een andere betekenis aan het woord 'Kasjer'. Hem was verteld dat het woord uit de molenaarsterminologie kwam. Een kasjer zou een molenaarsknecht zijn, een beetje een sullige, onhandige kerel die alleen geschikt was om het domme, zware werk op te knappen en die door zijn baas regelmatig werd opgejaagd, 'opgekasjt'. De politieke tegenstanders van de Ledebergse partij hadden de anders niet zo bescheiden heuvelbewoners met deze vernederende naam bedacht. Maar nu zetten ze alle bezwaren opzij omdat ze hoopten dat deze ex-doemper hen aan een politieke overwinning zou helpen.

Joseph De Schepper had de nieuwe situatie goed bestudeerd. Hij besepte dat hij met de actuele stand van zaken op het Pamel'se politieke schaakbord geen kans maakte. Hij moest een aantal pionnen uitschakelen en andere naar zijn kamp lokken, zoveel was duidelijk..

In tegenstelling tot de meeste Pamel'se mandatarissen, die nauwelijks een stap buiten het dorp zetten, was hij een man van de wereld. Hij had hier en daar al wel een ideetje opgedaan. Maar zijn meesterzet was ongetwijfeld het losweken van enkele belangrijke Doempers uit hun partij. Hij wist natuurlijk dat er hier en daar een malcontente was. Hij deed er een klapke mee en pookte de wrevel nog wat. Zo haalde hij ook Doemper-schepen Vanderschueren binnen. Het Tombergse politieke zwaargewicht kreeg spijkerharde garanties over zijn ambt en kwam de ploeg vervoegen. Zijn oude partijmakers probeerden hem op andere gedachten te brengen. "Azoe ne mètt'n gojje toch nie zijn zeker?". De vergelijking met een onrijp eerstejaars runderde hem echter niet en hij repliceerde: "We zèjn nou de kees wel zien wie detter ie de mètt'n es!".

Na de glorierijke overwinning van de nieuwe ploeg rond De Schepper bedacht Vanderschueren zijn vroegere kompanen met de historische uitspraak: "We zèn wèlle meskien wel mèttes, mo w' emme't toch ve 't zeggen!". Sindsdien wordt er van geen Kasjers meer gesproken, maar dragen de aanhangers van de overwinnaars met trots hun spotnaam als een eretitel.

*Joseph De Schepper
met de burgemeesterssjerp*

De Pamelse raad rond 1948... v.l.n.r. De Vidts, Schouckens, Roosens, Cautsaerts, De Schepper, Covens, Vanderschueren, Bogaerts, Staels, Elpers, Segers, Beyl, voor 'Kasteel Puttenberg'.

De overwinning van De Schepper zou geen toevalstreffer blijken: de gewiekste zakenman bleek ook een politicus met visie te zijn. Verkiezing na verkiezing wist hij zijn ploeg naar de stembusoverwinning te leiden. Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef hij op post, al zag het er op een bepaald ogenblik heel benard uit toen op het einde van de oorlog een Duitse patrouille het kasteel op de Puttenberg binnenviel en hij ternauwernood kon ontsnappen. Joseph De Schepper nam in 1958 afscheid na een burgemeesterschap van 37 jaar.

De populaire dokter Albert Roosens volgde hem op. Hij werd de laatste Pamelse burgervader.

Bronnen:

Gesprek met Petrus Vanderschueren (rond 1975), www.HDBR.be, GVH 'op de Varing groeide een nieuwe dorpskern (DF 1988), DF-Klokje 1976, Familiegesciedenis Lindemans door C. Lindemans.

**Zaterdag 5 mei, van 9 tot 12 uur:
Opendeurdag in de erfgoedkelder
(GC Het Koetshuis, Strijtem)**

Politiek op de pellicule

Kom kijken naar zelden of nooit vertoonde filmfragmenten met politieke figuren uit de voor-Roosdaalse geschiedenis en neem gratis de gedrukte versie mee van deze Rausa-editie (zolang de voorraad strekt).

Stromend bloed op de dag van de democratie

De vrijmeningsuiting is een basisrecht van iedere burger. Al gaan veel mensen respectvol om met dit begrip, we worden vaak ook met het tegendeel geconfronteerd. Door een of andere (noem het maar ziekelijke) kronkel in de hersenen, ontbreken sommige mensen het talent (of verstand) om te aanvaarden dat iemand er een andere mening op nahoudt. Dat verschijnsel doet zich voor in onze alledaagse relaties, maar zeker ook in de politiek. Dan kunnen we het hebben over de onbegrijpelijke internationale geschillen, maar evengoed over kortzichtigheid op het nationale en zelfs lokale niveau. Zo lezen we bij Hubert De Bolle (www.hdbr.be) dat de vader van veldwachter Augstus Eylembosch tijdens verkiezingsperikelen in 1926 ernstig werd verwond. Eylembosch behoorde tot de Borchtlombeekse partij 'de zwette', zijn belager, die hem messteken toebrengt in hals en schouder was een aanhanger van 'de witte'. Hier liep het nog goed af, een pijnlijker voorbeeld vinden wij ook al in de analen van de vorige eeuw, zo'n goede tachtig jaar geleden.

1932. Terwijl de ideologische verschillen groeiden tussen de grootmachten, kreunde ook België onder de gevolgen van de beurscrisis, werkloosheid en stakingen. Eerste Minister Renkin probeerde zijn gammele kabinet van Katholieken en Liberalen overeind te houden. De 'schoolkwestie' beheerste de nationale politiek.

En toch werden ook nog gewone gemeenteraadsverkiezingen uitgeschreven. Op zondag 9 oktober trokken een kleine drieduizend Pamelaars naar het stemlokaal.

De grote thema's die Brussel beroerden speelden in het Denderdorp niet of nauwelijks mee. De twee kampen die het tegen elkaar opnamen voerden geen 'ismen' in hun vaandel. Noch de 'Doempers', noch de 'Mettes' gaven tijdens de campagne blijk van een levensbeschouwelijke oriëntatie. Al stond er hier of daar wel een Fronter op de lijst, de grote politieke thema's beroerden de Pamelse kiezer niet. Dé vraag was of de Doempers na twee legislaturen iets konden inbrengen tegen het sterke blok van de Mettes, die nu al 12 jaar de sjerp bezorgden aan Joseph De Schepper.

Ghislain Stichelmans had als trouwe Doemper ook zijn bolletje rood gekleurd, had zich tegoed gedaan aan het zondagse noenmaal dat zijn Steffe (Stephania Gismé) had bereid, hielp wat met de kleinste zijn papje te geven, zette zijn zondagse klak op en trok onder het vrolijk gekwetter van zijn zeven bengels, de deur achter zich dicht. Zoals wel vaker op 'de dag des Heren' zou hij gaan 'ontsteken' in zijn stamcafé. Het was maar een paar honderd meter stappen van zijn huis aan de Keer tot aan de Gootjesstraat. De kloeke veertiger genoot van de zachte bries die de verkleurende bladeren deed ritselen en hij maakte blijgezind nog een praatje met Leon van 't hof te Zijpe. Maar die was gehaast om de telling te gaan bijwonen op het gemeentehuis. Als kopman van de partij mocht hij daar niet ontbreken. Ghislain stak dan maar de straat over en mengde zich in de gezellige kroegsfeer die er als vanouds hing in het café 'ba Skeiper'.

Zoals te verwachten, werd er daar gewikt en gewogen. Zouden de Pamelse Doempers de stoefers van Ledeborg eindelijk eens aftroeven? Bij elke lambiek of export groeide het geloof in de lang verwachte overwinning.

Hoe Josse van Tas (*dit is niet de echte naam, n.v.d.r.*) het in zijn hoofd had gehaald om als rabiote 'Metten' af te zakken naar een afspanning waarvan iedereen wist dat het een 'Doempersbastion' was, geen zinnig mens kon het verklaren.

Het café 'van Skeiper' op de hoek van Brusselstraat en Keer. Tekening WE

Feit was dat de man zich ergerde aan het optimisme van 'doemme Doempers'. Hij orakelde dat zij op het gemeentehuis de volgende zes jaar weer hun bek in hun pluimen mochten houden en dat de Mettes straks als glorierijke winnaars zouden worden gevierd. De man bazuinde het zo luid, dat de wrevel met de minuut toenam. Er waren er al een paar die hem duidelijk hadden laten verstaan dat hij maar best zijn biezen kon pakken. Maar Josse bleef hen zolang tergen tot de waard vanachter zijn toog kwam en hem in niet mis te verstaan proza duidelijk maakte dat hij maar best zo snel mogelijk het pand te voet verliet of dat het anders wel eens al vliegend zou kunnen gebeuren. Briesend stapte hij de valavond in en net voor de deur werd dichtgeslagen tierde hij nog dat hij de eerste Doemper die hij tegenkwam kapot zou maken.

De rust en de ambiance keerden snel terug en een paar pinten later was iedereen het voorval vergeten.

Ghislain vond dat het stilaan tijd werd om naar huis te keren, groette het gezelschap en voor hij zich richting Keer wendde, deed hij nog gauw 'een komiske' tegen de haag.

De arme man kon niet vermoeden dat Josse Van Tas zich heel die tijd verborgen had opgesteld achter het gewas. Met een rauwe verbeterheid viel hij Ghislain aan in de rug en diende hem verschillende messteken toe tot de man met een kreet in elkaar zakte. Men had binnen het rumoer gehoord en zag de laffe overvaller nog net verdwijnen langs de Steenberg.

Een paar mannen liepen in allerijl de Brusselstraat op. Aan de splinternieuwe woning die de jonge dokter Marcel De Beenhouwer daar had gebouwd, klopten ze aan en brachten de arts bij het hevig bloedende slachtoffer. Er werd een ziekenwagen opgeroepen die de ongelukkige naar het ziekenhuis van Geraardsbergen bracht. Het mocht allemaal niet baten, twee dagen later bezweek Ghislain Stichelmans aan zijn verwondingen. Drie dagen later zou hij 44 geworden zijn. Steffe stond er alleen voor en haar zeven kinderen moesten verder zonder hun sterke vader.

De familie droeg haar verdriet in stilte. Geen woede, geen rancune. Ook de kinderen zouden het er later nooit over hebben met hun nageslacht. Ook niet toen de dader vervroegd vrij kwam, weliswaar met het verbod ooit nog een voet op Pamelse bodem te zetten.

Een bevriend vrederechter ging voor ons op zoek naar het dossier van de laffe moord. Helaas behoorde deze bundel tot het deel van het archief dat tijdens de Tweede Wereldoorlog bij een brand in het Brusselse Justitiepaleis in de vlammen opging.

Onze altijd onvermoeibare speurneus Bart Caulier vond in een krant van zijn geboortestreek wel een persbericht over het dramatisch voorval. In 'de Poperingenaar' van 16 oktober 1932 stond dit te lezen:

*Bloedige verkiezingsdagen
Een vader van 7 kinderen met mes-
steken gedood*

*Te Pamel, op zondag avond dag
der verkiezingen, ontstond ruzie
tusschen de verbruikers eener her-
berg nopens de plaatselijke poli-
tiek. De ruziemaker werd zelfs
door den herbergier buitengezet.
Een kwart uur daarna ging een der
verbruikers buiten maar werd aan-
gevallen en zoo gevaarlijk door
messteken gekwetst dat hij aan zijne
verwondingen overleed. De ruzie-
maker die buiten was geweest, werd
aangehouden, als verdacht zijnde
van de moord.*

Hij was bemind bij God en bij de menschen
en zijn nagedachtenis is in zegening.
Eccli. XLV. 1.

+

BID VOOR DE ZIEL
van zaliger

GHISLAIN AMAND STICHELMANS
Echtgenoot van
STEPHANIE GISMÉ

*geboren te Pamel den 14 October 1888 en door de
gevolgen van een laffen aanval (dag der gemeen-
teverkiezing) overleden in de Klinik te Geeraards
bergen, den 11 October 1932, voorzien van de II.
H.H. Sacramenten.*

De bedruktheden mijns harten zijn vermenig-
vuldigd, red mij, o Heer, uit mijnen nood: Zie ne-
der op mijne droefheden en mijn lijden en vergeef
mij al mijne zonden. Ps. XXVI 17, 18.

Vaarwel, beminde echtgenote en kinderen, uw
echtgenoot en vader verlaat U; Hij vertrekt uit
deze wereld waar hij veel heeft geleden!... Ver-
geet hem niet in uwe gebeden... Ik heb u allen
zoo teederlijk bemind! Blijft onder elkander ver-
eenigd, dient God getrouw en leeft zoo dat gij
nooit de dood hoeft te vreezen, wanneer zij u ook
overkome. (H. Anton. tot zijn geestelijke kinderen)

Heer Jesus-Christus, die voor ons aan 't kruis
hebt willen sterven wij smeeken U, gewaardig U,
uwen almachtigen Vader al de bitterheden van
uw lijden te toonen voor de ziel van uwen dien-
aar Ghislain.

*Mijn Jesus barmhartigheid! 300 dag. afl.
Zoet Hart van Maria. wees mijn heil. 300 dag. af*

Drukk. LEON COUCK, Pamel.

Digitaal erfgoeddaggeschenk!

Wij bieden onze lezers graag een waardevol stukje (digitaal) archief aan:

Pamelse Burgemeesters van 1675 tot vandaag

Is een bundeling van vijf artikels, verschenen in DF-Klokje, het tijdschrift van Davidsfonds Roosdaal in 2008 en 2009. In zijn meeslepene stijl beschreef Gerard Van Herreweghen alle burgervaders (en één burgermoeder) die tussen Keizerin Maria-Theresia en Koning Filip de gemeente hebben geleid. Een seintje naar rausa@skynet.be en we sturen je (via wetransfer) de publicatie toe.

Herinnering in zwart-wit

Bewerking van een oude prentkaart met een recente foto van het Borchtlombeekse gemeentehuis door Jan De Mont.

Borchtlombeek heeft het als zelfstandige gemeente zes jaar langer uitgezongen dan OLV-Lombeek, Pamel en Strijtem! Om ons onder te dompelen in de sfeer van weleer, gingen we te rade bij drie wijze Borchtlombeekenaars: Gabriël Leemans (88j., geboren en getogen op de Reusetraat in de buurt van het Hof te Kattem, woont nu in Pamel), José De Mot (90j. uit de Kraanstraat) en haar echtgenoot Pieter Segers (93j. geboren in Strijtem). Mijn drie zegslieden zijn het erover eens: de kloof tussen de twee dorpsclans was zeer breed! Wie ooit op het idee kwam om zijn lijst 'de Witten' te noemen en de andere 'de Zwart', is een onopgelost raadsel. Maar uit deze partijnamen blijkt dat de scheiding niet groter kan zijn. Zoek hier geen ideologische verschillen, beiden waren katholiek en de naam had zeker niets te maken met collaboratie of verzet uit de Tweede Wereldoorlog. De Zwart haalden hun stemmen meestal uit Kattem, de Witten uit de rest van Borchtlombeek. De Fanfare 'De Eendracht' speelde ter ere van de Witten, 'De Verbroedering' blies haar deuntjes voor de Zwart. Er waren Witte winkels en cafés en ook de Zwart hadden hun eigen cliënteel. Wanneer er verkiezingen in aantocht waren, werden de tegenstellingen ten top gedreven. Regelmatig volgden er klachten over intimidatie en fraude. Ondanks al deze electorale calamiteiten werd op het gemeentehuis door de wisselende meerderheden het dorp bestuurd naar 'godsvrucht en vermogen'.

Buitenstaanders konden niet echt een verschil ontwaren tussen een 'Wit' beleid of een 'Zwart'.

Spijtig genoeg zitten we gauw op de bodem van onze archiefkast als we de Borchtlombeekse gemeenteraden willen onderzoeken. Gelukkig is er Hubert De Bolle, die ons gegevens verstrekt over drie generaties Burgemeester Van Overstraeten. In het grote hoevecomplex tegenover de kerk streek in het begin van de 18de eeuw Cornelius Van Overstraeten neer (1680-1757). Hij moet niet enkel over agrarische talenten hebben beschikt, hij staat ook geboekstaafd als 'collecteur van belastingen'. Hij werd dus ook burgemeester van zijn dorp. Zijn zoon Joannes I (1720-1790) doet even goed, want hij neemt beide functies over van vader Nelis.

Hof Van Overstraeten aan het Kerkplein

Er wordt ook nog een derde Van Overstraeten burgemeester van Borchtlombeek: Petrus Josephus (1765-1825). Zijn broer Joannes II zal uitwijken naar Pamel en daar burgemeester worden. Het zat hen duidelijk in de genen.

Tot ons spijt moeten we nu een leemte laten van een goede eeuw. Meteen een oproep om Borchtlombeekse historici aan te porren om Rausa op zijn oostelijke flank te versterken...

Wij knopen aan met de gemeenteraadsverkiezingen van 1938. Toen wonnen de Zwart en werd Jozef Van Wilderode, de pachter van het Hof te Kattem, burgemeester. In de eerste naoorlogse verkiezingen (24 november 1946) stemden de Borchtlombeekenaars in een razend spannende strijd de Zwart opnieuw naar de meerderheid: vijf zetels voor Zwart, vier zetels voor Wit.

Burgemeester Van Wilderode, die in moeilijke omstandigheden zijn dorp door de oorlog had geleid, kondigde aan dat hij geen kandidaat meer was. De jonge ingenieur Jozef De Wever werd toen de nieuwe roerganger.

Zes jaar later keerde echter het tij. Met dokter Frans Martin had de Witte partij een lijsttrekker met aanzien. De twee daaropvolgende verkiezingen zouden de Zwarten (telkens nipt) het onderspit delven. Gabriël Leemans vertelde ons dat bij de winst in 1952 één van haar nonkels de glorierijke gebeurtenis zo hevig had gevierd, dat hij drie dagen vermist was.

Ook de overwinning in 1958 ging gepaard met veel fanfaregeschal en een heuse 'inhaling'. Mensen versierden wagens en dosten zich uit in de gekste kostuums.

Dat ze er destijds in Borchtlombeek iets van kenden om feest te vieren, kunnen wij met sprekende beelden aantonen. Wij kregen een filmopname ter beschikking waarop de verkiezingsdag van 12 oktober 1958 werd vastgelegd. Onwaarschijnlijke tafereelen zijn er toen gefilmd! Het hele dorp baadt in een uitbundige sfeer. Iedereen loopt erbij op zijn paasbest. Van het geheim van de stemming is er geen spoor, iedereen begeeft zich met duidelijke kentekens naar het stemlokaal: kleurrijke kokar-des op de revers, groot lijstnummer in de pijpzak, de auto's vol geplakt met wenkende affiches, begeleid door ratels en toeters, zo wemelt het over de straten van Borchtlombeek.

Het kleuren van het bolletje heeft blijkbaar veel energie gekost, want na het vervullen van de plicht stromen de (nog talrijke) cafés van het dorp vol. Er zijn ook beelden van na de bekendmaking van de uitslag: uitbundige vreugde en zuur verdriet... het moet weer allemaal worden doorgespoeld.

Wil je dit unieke document bekijken? Het kan op zaterdag 5 mei in de erfgoedkelder van Rausa. Tussen 9 en 12 uur projecteren wij non-stop unieke filmfragmenten uit de politieke geschiedenis van de Roosdaalse dorpen.

Enkele beelden als voorsmaakje...

José De Mot als zigeunerin tijdens de overwinningstoet in 1958

Bronnen: interviews met de hierboven genoemde personen, 'Roosdaal tijdens de Tweede Wereldoorlog' Anne Van Asbroeck, www.hdbr.be

Verkozen koningin

We gaan hier geen debat openen over het democratisch gehalte van de monarchie. Maar dat koningen en koninginnen ook gewoon kunnen verkozen worden, werd in onze dierbare gemeente eind jaren zestig, begin zeventig uitgebreid aangetoond. De sympathieke dorpsfiguur Hugo Borloo (die we nog wel vaker aan het woord zullen laten in dit tijdschrift) kan uren vertellen over de lotgevallen van de Aardbeikoningin, een fenomeen dat hij mee in het leven heeft geroepen. Een korte historische schets...

De eerste Aardbeikoningin: Marie-José Sermon, geflankeerd door veldwachter Gust Eylenbosch, Jef Van Belle en Herman Timmermans.

Hugo en Godelieve wonen aan de Ni-noofsesteenweg, ongeveer tegenover het complex dat men vroeger 'Dancing Roosdal' noemde. Toen ene mijnheer Van Walleghem in 1967 het gebouw optrok, kreeg Hugo een contract aangeboden om er al het schilderwerk te verzorgen. Een opdracht die hij met brio vervulde. Toen de zaak goed begon te draaien, werd het echtpaar Borloo bij drukke momenten ook ingeschakeld bij de receptie en aan de bar.

"We raakten bevriend met de patron en er werd al eens nagedacht of er geen attractie kon worden aangeboden. Toen kwamen we op de idee om iets rond de specialiteit van de streek te doen: de aardbei. Als vanzelf kwamen we bij een 'miss jetbeesverkiezing'. Maar een 'miss' vonden we niet echt stijlvol. Een prinses dan misschien? Maar toen we vernamen dat er ergens al een aardbeiprinses was, gingen we resoluut voor een koningin! We stelden een bestuursploeg samen, stelden een reglement op en lieten alles

verschijnen in het Staatsblad. Wij lieten ons voor de verkiezing ook bijstaan door deskundigen: de Nationale Aardbeibond werd betrokken, Euroveiling deed mee en ook de Tuinbouwschool was een belangrijke partner. Één van haar leerkrachten stelde de vragen op die te maken hadden met de aardbei. Ook voor de andere vragen lieten we ons goed omringen. Het was toen ook nog makkelijker om sponsors te vinden, we hadden destijds een prijzenpot van meer dan een kwart miljoen frank aan prijzen! Wij hadden ook het geluk dat zich zeer degelijke kandidates aanmeldden. In 1968 mocht de eerste Aardbeikoningin het kroontje op haar hoofd zetten: Marie-José Sermon uit Pamel. Ook het jaar nadien bleef het begeerde lint in Roosdal! Toen ging de grootste eer naar Linda Cools".

Tien jaar hield de ploeg het vol. Toen was het blijkbaar tijd om andere initiatieven te nemen. Er zouden nog bierkoningen en zelfs een wijnkoning de revue passeren. Maar de uitstraling van de Aardbeikoningin hebben ze nooit kunnen evenaren.

Linda Cools, Aardbeikoningin in 1969

En nog één verkiezing tot besluit...

In de laatste Rausa van de vorige jaargang lieten we Chris Baes uitgebreid haar Kajotsterherinneringen bovenhalen. We noteerden toen echter nog heel wat andere interessante zaken waar ijverige Chris bij betrokken was. Zo was zij één van de drijvende krachten achter **de Week van de Jeugd** in oktober 1965. Het klapstuk van die week was de **verkiezing van de jeugdburgemeester**.

Het was de periode van de ontluikende democratisering en recht op inspraak. Er liep hier toen heel wat bekwaam jong volk rond, jongelui die er, enthousiast gesteund door de hele dorpsgemeenschap, een uniek evenement van maakten. Acht dagen bruiste het dorp van, de activiteiten: dorpspel, sportmanifestaties, fietsrally, debatavond, quiz en een afsluitend bal met live-muzikanten. Maar hét klapstuk van die week was zonder twijfel de verkiezing van de jeugdburgemeester.

Van een Roosdaalse reflex was er in dat eerste fusiejaar nog geen sprake: alle kandidaten kwamen uit Pamel, maar wel uit verschillende verenigingen én ook uit de niet georganiseerde jeugd:

Marie-José Sermon en Paul Geeroms vertegenwoordigden de BJB, Gilbert Notaert en Fientje De Decker de Chiro, Christiane Baes de VKAJ en Jeanne Geeroms en Fred Willems waren vertegenwoordigers van de niet-georganiseerde jeugd.

Aanvankelijk kwam het wat rustig op gang, maar naarmate de datum van de verkiezing naderde, kreeg het evenement de allure van een echte pre-electorale sfeer. Er werden affiches geplakt, er verschenen witkalkslogans op de straten en er werden toespraken gehouden. Alleen, het verliep allemaal luidiek en zonder wrevel.

Er kwam natuurlijk nogal wat organisatie aan te pas! Een heel karwei was bv. het verdelen van de stembrieven aan alle (ongehuwde!) inwoners tussen 8 en 30 jaar en het organiseren van de telbureaus. Maar de jongelui kweten zich voorbeeldig van hun taak. Ook het gemeentebestuur liet zich niet onbetuigd en steunde volop het initiatief.

Uiteindelijk was het de vertegenwoordiger van de niet georganiseerde jeugd die het haalde: Fred Willems, de populaire postbode kreeg van Burgemeester Van Cauwelaert voor een week de tricolore band in bruikleen.

Luc De Bolle, één van de ijverige figuren achter de verkiezing proclameert, de vaste en de tijdelijke burgemeester glunderen.

Er volgde een volksfeest zoals we dat niet vaak mochten ervaren. Een triomfantelijke stoet trok door het dorp, opgesmukte tractoren en praalwagens dokkerden langs Kaai, Ledeberg, Steenweg en via Poelk terug naar het dorpsplein. Vanuit zijn open wagen groette burgemeester Fred de juichende menigte met presidentiële allures.

Aankomst van de feestelijke stoet. Let op de witgekalkte slogans op de weg die destijds een vast onderdeel waren van verkiezingspropaganda

Ondanks het grote succes van deze lovenswaardige oefening in democratie, is het bij die ene editie gebleven. Misschien gaat het lezen van dit verslag bij ondernemende jonge mensen iets doen kriebelen. Het zou nogal wat zijn, de jeugd van Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem samenbrengen om over alle grenzen van ideologieën, sociale status of huidskleur een evenement op te zetten waarin zij de hele gemeenschap zouden tonen dat zij klaar staan om een toekomst uit te bouwen die we hoopvol mogen tegemoet zien.

De jonge mensen die destijds als piepjonge kiezer hun stem uitbrachten, zijn nu allemaal zestigplussers. Ze zijn intussen vele tientallen malen naar de 'echte' stembus moeten gaan. Zelden zullen zij echter zo'n goed gevoel hebben overgehouden als na hun eerste rode bolletje op de herfstdag van 1965.

WE

Foto hieronder: een glunderende Fred Willems, omringd door de dorpsnotabelen en een opgetogen publiek.

Deze publicatie van **Rausa** kwam tot stand dankzij de steun van het Gemeentebestuur van Roosdaal en de Roosdaalse Cultuurraad en werd uitgebracht in het kader van de Erfgoeddag die dit jaar 'KIEZEN' als thema had. De teksten zijn van Walter Evenepoel (tenzij anders aangegeven).

